

ZAMONAVIY PEDAGOGIKA VA AXBOROT – KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI TA'LIM – TARBIYA TIZIMIGA JORIY ETISHNING ASOSIY VAZIFALARI

Qo'qon davlat universiteti dotsenti, Pedagogika fanlari doktori (DSc)
Xushnazarova Ma'mura Nodirovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagog-tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda ularni yangi pedagogik va axborot texnologiyalari, ta'limning interfaol usullari va innovatsion metodlar bilan qurollantirish orqali kasbiy-ijodiy faolligini oshirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy sifat, innovatsion metod, kontsepsiya, ta'limning interfaol usullari, innovatsion metod, kasbiy-ijodiy faollik, tashkilotchilik, boshqaruvchilik, intuitsiya.

Аннотация: В данной статье освещены вопросы повышения профессионально-творческой активности педагогов-воспитателей в процессе их подготовки к профессиональной деятельности путем вооружения новыми педагогическими и информационными технологиями, интерактивными способами обучения и инновационными методами.

Ключевые слова: профессиональное качество, инновационный метод, концепция, интерактивные методы обучения, профессионально-творческая активность, организаторские способности, управленческие навыки, интуиция.

Abstract: This article highlights the issues of increasing the professional and creative activity of teacher-educators in their preparation for professional practice by equipping them with new pedagogical and information technologies, interactive teaching methods, and innovative techniques.

Keywords: professional quality, innovative method, concept, interactive teaching methods, professional-creative activity, organizational skills, managerial skills, intuition.

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan "Ilk qadam" davlat o'quv dasturini (uchinchi nashri) bosqichma-bosqich amaliyotga tatbiq etilishini ta'minlash-davr talabi. Bu jarayonda quyidagi tamoyillarga alohida e'tibor qaratiladi:

- umuminsoniy, milliy, shaxsiy (insoniy), ekologik va ta'limiy qadriyatlarni o'zaro uyg'unlashtirish asosida global va milliy qadriyatlar integratsiyasini ta'minlash;
- zamonaviy talablar asosida tarbiyachi-pedagogning rolini qayta ko'rib chiqish, bunda u faqat ma'lumot beruvchi yoki yo'naltiruvchi emas, balki ta'lim-tarbiya jarayonining faol ishtirokchisi va fasilitatori (yordamchi hamda yo'naltiruvchi) sifatida ko'rilishini ta'minlash.

2025–2026 o’quv yiliga mo’ljallangan maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatining asosiy vazifalari:

- bola shaxsiga yo’naltirilgan ta’limni keng yo’lga qo’yish, bunda bolalarning atrof muhitni anglashiga xizmat qiluvchi faol tadqiqot va amaliy tajriba ishlari, hikoya qilish, rolli o’yinlar, muammoli vaziyatlarni hal qilish faoliyatlari orqali ularning ijodiy ifodasi hamda muloqot ko’nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, turli o’quv-didaktik materiallar va hamkorlikka asoslangan loyihalarda ishtirok etish imkoniyatini ta’minlovchi rag’batlantiruvchi ta’lim muhitini yaratish;

– ta’lim-tarbiya jarayonlariga bolaning qonuniy vakillarining ishtiroki va hamkorligini ta’minlash;

– bolalar huquqlarini ta’minlash, inklyuziv ta’lim va teng imkoniyatlar prinsiplariga amal qilish;

– ta’lim muhitini “uchinchi pedagog” sifatida tashkil etish;

– kompetensiyaviy yondashuv asosida ta’lim-tarbiya jarayonini shakllantirish;

– bolalarning o’tish davri uchun qulay shart-sharoit yaratish maqsadida uydan maktabgacha ta’lim tashkilotiga moslashish davri (dastlabki kunlar), har kuni uydan MTTga va uyga qaytishi, shuningdek, MTTdan boshlang’ich ta’lim bosqichiga o’tish jarayonlarini pedagogik jihatdan samarali tashkil etish;

– maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishi va ta’lim olishiga qo’yilgan talablarni inobatga olish.

Maktabgacha ta’limni yanada rivojlantirishning eng muhim yo’nalishlaridan biri ta’lim – tarbiya jarayoniga zamonaviy pedagogika va axborot – kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etishdir.

Yangi kasbiy sifatga ega bo’lgan pedagog-tarbiyachilarni tayyorlash uchun ularni yangi pedagogik va axborot texnologiyalari, ta’limning interfaol usullari va innovatsion metodlar bilan qurollantirish orqali kasbiy-ijodiy faolligini oshirish zarur. Bo’lajak pedagog-tarbiyachilar kasbiy bilimlarni egallaganlik darajalari bilan o’zaro farqlanadilar. Ularning bir qismi yangi pedagogik muhit, vaziyatga tez moslashsa, ayrimlari pedagogik bilimlarni egallash uchun ko’p vaqt sarflaydilar.

Innovatsion metodlarni puxta o’zlashtirgan bo’lajak pedagog-tarbiyachilar bolalar uchun samarali ta’lim-tarbiya vaziyatlarini yaratish imkoniyatiga ega bo’ladilar. Buning uchun ularda har bir tarbiyalanuvchiga alohida shaxs sifatida yondashish ko’nikmasi shakllangan bo’lishi lozim. Yuqori samaradorlikka ega bo’lgan pedagogik vaziyatlarda quyidagi ishlar amalga oshiriladi:

bo’lajak pedagog-tarbiyachilarning o’z fikr va g’oyalarini bayon qilishga yo’naltirilgan harakatlari rag’batlantiriladi;

dars jarayonida yangi pedagogik texnologiyalarni qo’llash uchun professor-o’qituvchilarga qulay imkoniyat yaratiladi;

professor-o’qituvchilar va talabalar o’rtasidagi munosabatning ishonch, hamkorlik va o’zaro hurmat asosida bo’lishi ta’minlanadi;

professor-o’qituvchilar bilan talabalar sub’ekt-sub’ekt munosabatlari darajasida fikr almashadilar;

dars jarayonida talabalarning mustaqil ishlari professor-o’qituvchilar rahbarligida tahlil qilinadi, to’ldiriladi, samarali ishlagan talabalar faoliyati rag’batlantiriladi;

- talabalarni ommaviy tarzda mustaqil bilim olishga jalb qiladigan pedagogik vaziyatlar tashkil etiladi va h.

Innovatsion metodlarni qo’llaydigan professor-o’qituvchilar darsda qulay pedagogik vaziyat yaratish maqsadida kichik guruhlar tashkil etadilar. Chunonchi:

- auditoriyani ta’lim maqsadlari va mazmuniga mos tarzda jihazlaydilar, ta’lim-tarbiya faoliyati samaradorligini ta’minlash uchun talabalarni kichik-kichik guruhlariga bo’ladilar;

- qulay ta’lim-tarbiya vaziyati va ko’rgazmali vositalar orqali talabalarning ta’lim-tarbiya faoliyatini jadallashtirishga ko’maklashadilar;

- talabalarning o’zlashtirgan bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qiladilar;

- innovatsion metodlar bilan ishlaydigan professor-o’qituvchilar dars jarayonini talabalarning faolligi va tanqidiy fikrlashini rag’batlantirgan holda rejalashtiradilar va tashkil etadilar.

O’quv jarayonini loyihalashda professor-o’qituvchilar quyidagilarga rioya qilishlari kerak:

- o’quv dasturida ko’rsatilgan mavzularni o’rganishda har bir talabani ta’lim-tarbiya jarayoniga jalb qiladigan va tanqidiy fikrlashga rag’batlantiradigan o’qitishning ilg’or texnologiyalaridan foydalanish;

- ta’lim jarayonida professor-o’qituvchilar hamda talabalar ijodiy hamkorligiga erishish;

- ta’lim jarayonining amalga oshishi va natijalarini bashorat qilish;

- ta’lim jarayoni oldiga qo’yilgan maqsadga erishish uchun turli innovatsion metodlardan foydalanish;

- mustaqil bilim olish jarayonida turli ilmiy manbalardan samarali foydalanish kabilar.

Hozirgi davrda pedagogik texnologiya tushunchasining nazariy asoslari rivojlantirilmoqda. Masalan, O’.Tolipov, M.Ochilov, N.Saidahmedov, I.Zokirov, A.F.Talizina, T.Sakamoto, J.Xartlilar pedagogik texnologiya tushunchasini tavsiflashda aniq nazariy yondashuvlardan foydalanganlar. Pedagogik texnologiya tushunchasi serqirra tushuncha bo’lib, unga turli tomondan yondashish taqozo qilinmoqda. Ko’rinib turibdiki, pedagogik texnologiya yoki o’qitish texnologiyasi pedagogika fanida turli tomondan yondashilgan holda talqin etilmoqda.

Bo’lajak pedagog-tarbiyachilar kasbiy mahoratga ega bo’lishlari uchun pedagogik bilimlar bilan bir qatorda innovatsion ta’lim texnologiyalarini ham puxta o’zlashtirishlari kerak. SHu bilan bir qatorda ular maktabgacha ta’limning qonuniyatlari, printsiplarini ham yaxshi bilishlari, ulardan o’z o’rnida samarali foydalana olish tajribasiga ega bo’lishlari lozim. Bo’lajak pedagog-tarbiyachilarning maktabgacha ta’lim jarayonida ilg’or pedagogik texnologiyalarni qo’llay olishi, ularni mashg’ulot mazmunidan kelib chiqqan holda saralash tajribasini o’zlashtirgan bo’lishlari muhim kasbiy ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O’zbekiston Respublikasi 2019 yil 16 dekabrda “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to’g’risida”gi Qonuni.

2. Djuraev R.X., Turg’unov S.T. Ta’lim menejmenti: O’quv qo’llanma. – Toshkent: Voris, 2006. – 264 b.

3. Zvereva V.I. Organizatsionno-pedagogicheskaya deyatelg’nostg’ rukovoditelya shkolq. – 2-e izd., pererab. i dop. – M.: Novaya shkola, 1997. – 320s
4. Yo’ldoshev J.G’., Usmonov S.A. Ta’lim menejmenti. – Toshkent, 2006. 73 b.
5. Kalinin I.V. Strategiya podbora kadrov kak stilevaya xarakteristika upravlencheskoy deyatelg’nosti rukovoditelya: Diss. ... kand. psixol. nauk. – M., 1996. – S. 33-36.
6. Region: Upravlenie obrazovaniem, teoriya i praktika / Pod red. P.I. Tretg’yakova. – M.: Novaya shkola, 2001. – 880 s.
7. Sattarov E.N., Alimov X.N. Boshqaruv muloqoti. – Toshkent: Akademiya, 2004. – 70 b.
8. Sekun V.I. Formirovanie individualg’nqx strategiy organizatorskoy deyatelg’nosti rukovoditelya // Sotsialg’no-psixologicheskie metodq prakticheskoy rabotq v kollektive: diagnostika i vozdeystviy. – M., 1990. – S.180-186.
9. Shodmonov Q.O. Oliy o’quv yurtlari kasb ta’limi yo’nalishi talabalarini boshqaruv faoliyatiga tayyorlash: Ped.f.n. ...diss. – Toshkent, 2008. – 153 b.